

SLOVENSKI GOSPODAR

Izhaja vsako sredo.
Cene: Letno Din 32.—, polletno
Din 16.—, četrtletno Din 9.—, ino-
zemstvo Din 64.—.
Poštno-čkovni rač. 10.603.

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO
Z MESEČNO PRILOGO „NAŠ DOM“

Uredništvo in upravnništvo: Maribor, Koroška c. 5.
Telefon 2113

Cene inseratom: cela stran
Din 2000.—, pol strani Din 1000.—,
četrt strani Din 500.—, 1/8 strani
Din 250.—, 1/16 strani Din 125.—.
Mali oglasi vsaka beseda Din 1.20.

Senator dr. Šverljuga o vprašanjih naroda in države.

Na seji senata v Beogradu dne 26. marca je imel bivši finančni minister dr. Šverljuga govor, v katerem je razpravljal o državnem proračunu. Raztolmačil je svoje stališče ter naziranje svojih tovarišev v narodnem klubu o važnih političnih in upravnih vprašanjih, ki se tičejo naše države.

Narod in narodnost.

O vprašanju pojma, kaj je narod, tako je rekel dr. Šverljuga, je brez števila učenih razprav. Po našem mišljenju v praktični politiki ne moremo iti mimo dušeslovne strani. Vprašanje narodnosti je odvisno od tega, kako ljudstvo čuti. Ako tu približamo svoje uho do ljudskega utripa, pa bomo še danes in vedno začutili v nad 90% slučajev med pripadniki jugoslovanske državne skupnosti močne utripe slovenstva, hrvatsstva in srbstva, našli bomo globoko čustvo, vezano na srbski, hrvatski ali slovenski ideal. Zato je za nas vprašanje vesti in zavesti svoje dolžnosti, da ne smemo trmoglavo graditi na nauku, ki zanika vsaka čustva, ko nas izkušnja uči, da je drugače. Že tisoč let se Hrvati bore za svojo narodno in politično samobitnost. Ali mislite, da je ta tisočletni boj Hrvatov prešel brez posledic in da ni zapustil v duši Hrvatov neizbrisnih sledov? Ti sledovi so ostali kot posebna hrvatska miselnost. Toda tudi Srbi in Slovenci imajo svoj podedovani ideal. Sedaj je vprašanje: ali hočemo razumeti zgodovino, razvoj in razne podedovane ideale ter jih kakor resno in pozitivno stvar uvaževati; ali pa ne uvaževati ter trdovratno stati na stališču političnega nauka, češ, da je narodno edinstvo v dušah že izvršeno dejstvo? Ali so Slovenci, Srbi in Hrvati trije narodi, ali samo eden? Pri tem vprašanju moramo poudariti samo to, da je naša želja in tudi naša dolžnost, ničesar ne storiti, kar bi moglo iz preteklosti in sedanjosti motiti to edinstvo.

Država.

Imamo, hvala Bogu, skupno državo. Narod hoče to državo. Z ozirom na njeno ureditev naj mi bo dovoljeno, kakor je bilo dovoljeno g. predsedniku ministrskega sveta, sklicevati se na značilne in modre besede Nj. Vel. našega kralja dopisniku Reuterja: »Razvoj jugoslovanskega edinstva ne sme vsebovati uničevanja samobitnih elementov (sestavlin) srbstva, hrvatsstva in slovenst-

va. Hrvati bodo še dalje ostali Hrvati, Srbi Srbi, Slovenci Slovenci in vsi skupaj pa ponosni Jugoslovani.« S tega stališča zastopamo misel, da mora ureditev naše države biti avtonomna, kar bo za državo mnogo manj nevarno, kakor pa je današnje stanje. Tisti trenutek, ko se bo z zares široko avtonomijo ali federativno ureditvijo ljudstvu dala možnost, da se politično izživlja, tedaj bo naša skupna država zopet začela v polni in še večji meri vršiti svojo delavnost za dopolnjevanje. Bistra državna uprava po našem mnenju nima nobene druge dolžnosti, kakor samo to, da ta naravni razvoj čim manj ovira. V ta namen je državna uprava dolžna, najprvo prenehati z vsako prisilno namero zenačenja, ker so te namere glavni krivec nepovoljnih pojavov sedanjega stanja v naši državi.

Centralizem.

Pri nas je uveden centralizem v glavnem po francoskem vzorcu. Pa nihče ni pomislil, da je francoski centralizem posledica čisto posebnega zgodovinskega razvoja skozi tisoč let. Pričenja se s Karlom Velikim. Dozorel pa je šele polnih tisoč let kasneje. In šele ogromna osebnost Napoleona Velikega je mogla izvesti ta centralizem, ki danes vlada na Francoskem, in sicer v času, ko na državno ureditev narodna misel ni imela nobenega vpliva. Temeljna napaka naših centralistov je bila pač ta, ker niso razumeli, da je ta centralizem po francoskem vzorcu za nas, ki nismo imeli ne Karla Velikega, ne skupne tisočletne zgodovine in ne Napoleona, popolnoma neprimeren in neuporaben. Saj smo mi imeli popolnoma narobe razvoj, ki je naravnost odgajal in krepil narodno-zgodovinske posebnosti, katere danes žive na ozemlju naše države. Zato je po našem prepričanju dolžnost voditeljev državne politike, naj

razumejo, da je s 6. januarjem končno pokopan vsak teoretični in praktični centralizem in da ni večjega greha nad našimi državnimi interesi, kakor vzdrževati sistem, ki ne ustreza našim razmeram ne notranjemu narodnemu ustroju, in, kar je poglavitno, povzroča tudi nevoljo največjega dela našega naroda.

Najširša samouprava.

Naša državna ureditev se mora prilagoditi našemu zgodovinskemu razvoju, ki je razvil naše 3 narodne samobitnosti, katerim moramo dati možnost, da se izžive v ustrezajoči državni ureditvi. Že preveč časa smo izgubili z napačno centralizacijo, zato moramo sedaj pospešeno nadomestiti, kar je bilo izgubljeno. Prehod na najširšo samoupravo z vsemi pridevki bodisi avtonomije ali federacije, smatramo za edino sredstvo za ozdravljenje našega narodnega življenja. Pravilno je stališče naše izjave, da tudi načelo edinstvene države brez škode prenese notranjo ureditev najširših samouprav z vsebino avtonomije ali federacije. Saj niti glede oblasti kakor tudi glede ozemlja ni nobene popolnoma enotne države. Kjerkoli imajo ustavno monarhijo, je oblast razdeljena med vladarja in zastopnike ljudstva. Profesor Pitamic pravi: Strogo enotna država bi bila samo tedaj, ko bi tvorila samo en volilni in upravni okraj, kar pa je mogoče samo pri zelo majhnih državah. Taka država pa je Jelineku le samo šolski vzgled, ki ga pa v resnici ni!

Vsaka federativna država ima močne momente edinstvenosti. Tak element nam je že dan z našo narodno dinastijo, edinim vprašanjem, ki je pri nas izven razprave, ter s tem, da ustavna ureditev more biti samo delo vse naše države. Ustavotvorna oblast pohaja torej od celote. Pri tem delu morajo sodelovati vsi deli. To bo na vsak način močna oblast, ki jo predstavljata kralj in skupni parlament. Smatramo za politično nujno potrebo, naglasiti, da s centralizmom ne moremo več naprej.

Dr. Šverljuga o delu katoliške duhovščine.

Na seji senata 28. marca je dr. Šverljuga zopet povzel besedo ter med drugim izjavil:

Odkar obstoja naša država, je slovenska in hrvatska duhovščina stala vedno ob strani svojega naroda ter ga ni zapuščala niti v najtežjih trenutkih. Če bi ne bilo katoliške duhovščine, bi

se Slovenci že zdavnaj vtopili v morju germanstva (nemštva). Dr. Šverljuga je ostro obsodil vse napade proti jugoslovanski katoliški duhovščini v naši narodni skupščini, kakor da bi bila ta duhovščina, ki je bila vedno nacionalna, sedaj naenkrat nastopila proti lastni državi. Zato vse take napade najodločneje odbija.